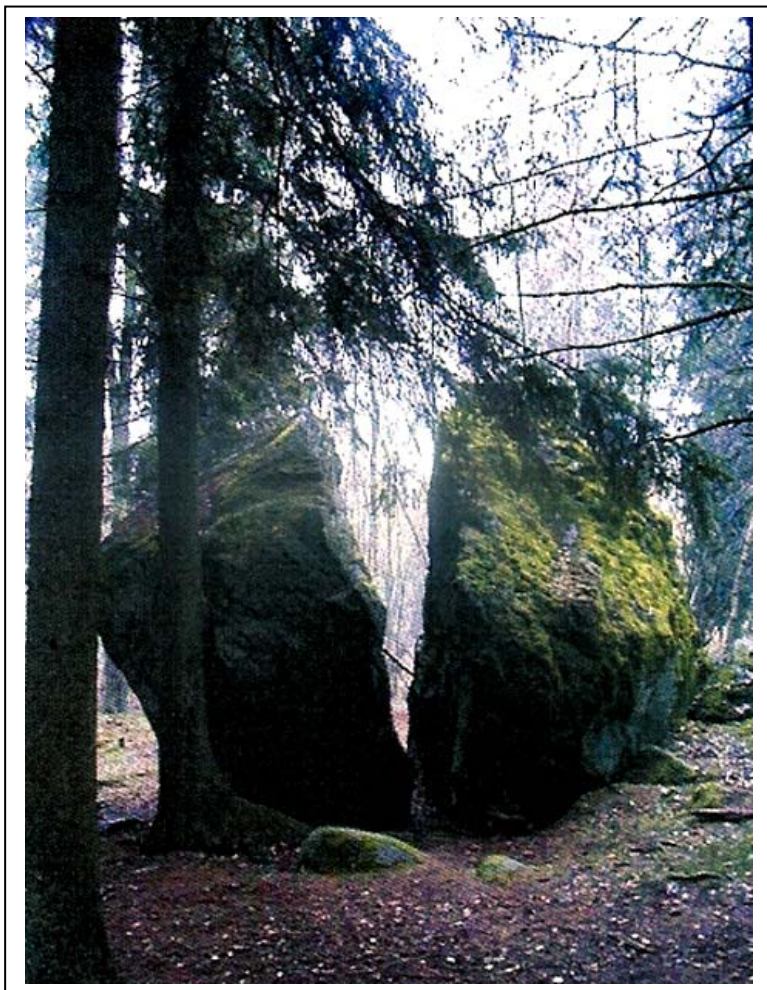

Mysteriet..

.. den kluvna stenen eller Vargklyftan på Kalvsvik

av Sune Nilsson

Vargklyftan öster om Kalvsvik

Att det finns egendomliga skapelser ute i naturen vet vi ju alla.

Flyttblock, jättegrytor, raviner och andra märkliga ting.

Dessa naturens "installationer" är ofta väl beskrivna och utredda av forskare, och ortsbefolkning.

Kalvsviksstenen finns sparsamt beskriven och är relativt okänt hos gemene man, även i den nära omgivningen.

Vore inte detta märkliga fenomen värt en bättre historia? Kan någon hjälpa oss?

När jag hösten 2000 för första gången hörde talas om Kalvsviksstenen var det i samband med en vandring med hembygdegillet's dokumentationsgrupp på jakt efter försvunna torp och backstugor på Fors och Bergas ägor.

Några veckor senare, en grådisig söndag i oktober, ledsagas jag till platsen av Arne Roswall, en i sammanhanget mycket kunnig Haningebo, som besökt stenen många gånger.

Den ligger några hundra meter öster om Kalvsvik gård, efter den gamla vägen mellan Jordbro och Österhaninge Kyrkby. Denna väg är nu avskuren av den moderna motorvägen och man får "gå på" vid Solberga Gård om man är bilburen Till fots eller cykel är det enkelt om man följer den s.k. Kulturstigen från Jordbro.

Norr om vägen, kanske femtio meter upp i skogskanten finner man stenen, den är c:a 5 meter hög och perfekt kliven i nästan två lika stora delar. Sprickans bas är c:a halvmetern och man kan utan problem gå igenom den.

Här ser man hur den södra halvan "lutar sig" mot en gran som uppskattningsvis är 40-50 år gammal

Den södra halvan av stenen "lutar" sig mot ett par granar, inte alltför grova, det ser nästan ut som att det är träden som håller den på plats. Utan säker kännedom om trädens ålder kan man ändå anta att stenen fått sin utformning tiotusentals år före dessa träd vuxit upp så teorin om stötningen är som alla förstår felaktig. Troligen hålls den lutande delen på plats av någon utstickande del eller lösa stenar under marken.

Hur har stenen kluvits?

Är det en helt naturlig process eller är den påverkad av människor? Har våra förfäder drivit med oss, eller är det kanske ett modernt påfund? Om det är naturen själv som åstadkommit klyvningen, kan det vara så att vatten trängt ner i en ursprungligen ganska liten spricka och som sedan frusit till is och tvingat isär stenen? Verkar inte troligt med tanke på de ganska släta ytorna i brottet och storleken på brottytan. Kan det vara ett åsknedslag, kan åskan slå ned i ett klippblock?

Offerkällan och runstenen.

Intill Kalvsviks kluvna sten, några hundra meter SSV, finns en s.k. offerkälla, från vilken tidsperiod stammar den, vad finns skrivet om denna?

Hässlingbystenen, liggande i åkerkanten. Finns utmärkt med "Run-R" på kartan på första sidan.

Den kluvna stenens ålder är för mej helt okänd, förmodligen var den ett vanligt flyttblock under någon av istiderna som av någon anledning spruckit i två delar.

På andra sidan skogsbacken, i åkerkanten mot Alby/Solslätt finns den s.k. Hässlingbystenen, väl dokumenterad! Troligen tre helt skilda objekt ifrån olika tidsåldrar men i samma skogsbacke, runstenen är ju för övrigt flyttad till sin nuvarande plats så sent som 1928.

Varför så okänd?

Man undrar varför man finner så litet skrivet runt Kalsviksblocket? Eller är det bara så att jag och andra inte läst vår hembygdshistoria tillräckligt noga? Varför har stenen ingen plats i de lokala skrönorna under de senaste seklen? Den skulle passa ypperligt som hjälpmedel för kloka gummor och gubbar som förr i världen fick sjuka människor att utföra de mest märkliga saker på de mest märkliga platser. Om jag varit utövare av den konsten hade jag tveklöst skickat dit folk med tandvärk, buksmärtor och tungbröst för att gå igenom sprickan vid fullmåne! Fanns det kanske inte några kloka gummor eller gubbar i det gamla Haninge. Nåja... lite finns trots allt skrivet om den märkliga formationen på Kikarbergets sydvästra slutning.

I "Glimtar 1997:3".

... skriver Gunnar Redelius om en utflykt till Kalvsvik följande:

"i slutningen upp mot Kikarberget finns ett jättelikt flyttblock som är delat på mitten. Sprickan är så bred att man gå igenom den. Någon berättade att folk som gått igenom försvunnit eller blivit tokiga. Jag gick igenom själv. Vi får se vad som händer. Man kan också önska sig något när man befinner sig där mellan de båda stenhalforna.

Frågan är hur ett flyttblock på många tusen ton kan spricka mitt itu? Finns det någon förklaring? Vi diskuterade saken och kom i stort sett fram till att det var fråga om onaturliga krafter. Gillets medlemmar rekommenderas att beskåda detta naturens under och komma med en förklaring."

I numret efter...

... kommenterar Inga Runqvist ovanstående inlägg:

"..detta naturens under kallas Vargklyftan. De gamla berättade att det var ett tillhåll för vargar. Det var en hemsk syn att se flockens lysande gröna ögon i mörkret. Vargskräcken har suttit i länge hos allmogen. Människor blev sällan attackerade men boskapen var alltid i fara. På vintern var det ont om byte och man kan föreställa sig att vargens ylande sprid ängslan och skräck i de mörka stugorna. Vem som helst kunde slitas i stycken och bli uppäten. Inga Runqvist berättar vidare om Ester Nyholm i den gamla fattigstugan vid kyrkan. Hon var dotter i familjen som skötte post och telefon i bygden. Ett hemskt barndomsminne var förknippat med vargens ylande en mörk vinternatt. Hon satt på dass och vågade inte gå in i stugan. En vuxen måste komma och hämta henne."

Vilda fantasier?

Sanningshalten i det beskrivna barndomsminnet kan nog ifrågasättas. Jag vet inte exakt när lilla Ester satt på dass och upplevde vargylandet men en sak är säker, fann det varg på Södertörn under hennes barndom skulle det ha varit sensationellt.

Om nu den Ester Nyholm som beskrivs är samma vänliga kvinna som skötte posten på 50-talet när jag var sommarbarn i Småhamra och under vissa perioder hämtade byns post per cykel. Enl. säkra uppgifter var denna Ester Nyholm född 1888.

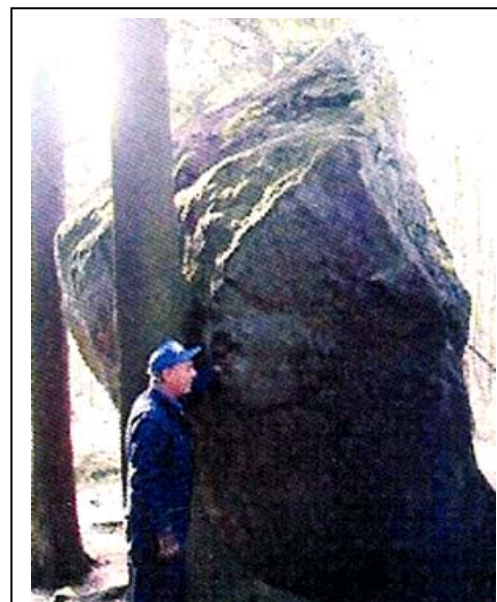
Historien upprepar sig!

Troligen var vargen då som nu offer för vilda fantasier i folks ögon, skräcken för ett dreglande odjur i närheten av stugan hade hållits vid liv av berättelser och skrifter från gamla tider men den sista vargen i Haninge sköts nog på 1860-talet.

Vi upplever ju nu ett återfall i vargskräck i vårt land och i det i övrigt ganska civiliserade västra grannlandet jagar man spillran av en den nordiska vargstammen från helikopter på statligt uppdrag. Sanningen bakom vargylet från vargklyftan var nog att finna i den lilla flickans fantasi en stjärnklar, gnistrande vinterkväll i slutet på 1800-talet.

Flera fakta och mera skrönor?

Är det kanske någon läsare av dessa rader som vet någonting mer om Vargklyftan på Kalvsvik eller hört några vilda skrönor i ämnet? Känner någon kanske till ytterligare klyvstenar i Haninge? Vem känner till förekomsten av kloka gummor och gubbar i de gamla Haningebygderna?

Här får man en uppfattning om höjden och storleken på stenen